

İNANCIN ÖZÜNE DÖNÜŞ: İÇ ŞARTLAR VE DIŞ ŞARTLAR

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekatühü.

Sözlerime rahman ve rahim olan Allahu Teâlâ'nın ismi ile başlarım. Bizi yaratan, yaşatan, İslâm'la müşerref kılan, bizleri kardeş eyleyen, türlü nimetlerine gark eyleyen Allahu Teâlâ hazretlerine sonsuz hamd ü senalar olsun. Onun Habîb-i Edîbi, Muhammed-i Mustafâ'sı, rehberimiz, önderimiz, Resûlüne sonsuz salât u selam olsun. Ve kıyamete kadar onun ve ashâbının yolunda yürüyenlere Allahu Teâlâ hazretleri dünya ve âhiretin her türlü hayırlarını ihsan eylesin.

Hicret'ten 1410 sene geçmiş bulunuyor. İslâm dünyanın beş kıtasına yayılmış, tanınmış ve biliniyor. Yüce Rabbimiz bizim imkânsızlıklarımıza rağmen öyle vesileler halk eyleyip öyle insanları öne sürüyor ki dünyanın her yerinde İslâm'ı bilmeyen insan kalmamıştır, diyebiliriz. Kah Muhammed Ali vesile oluyor kah aya ayak basan Armstrong vesile oluyor. Ezanlar dünyanın her kıtasında okunuyor; fezalarda, her yerde *Allahu Ekber* sesleri

yayılıyor. *Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah*. sesleri kulaklara erişiyor.

Biz *-elhamdülillah-* dedelerimizden, asırlardan beri müslümanız. Ecdadımız şu kıtalara can vermek için gelmişler, dine hizmet etmek için mallarını, her türlü müktesebatlarını ve en aziz varlıkları olan canlarını ortaya koyarak gelmişler. Buraları fethetmişler, bura ahalisinin gönüllerini de fethetmişler. Çok kimsenin İslâm'a girmesine sebep olmuşlar. Görevlerini yapmışlar, âhirete göçmüşler. *Rahmetullahi 'aleyhim ecma'in*. Allah mekanlarını cennet eylesin.

Sonra bir fetret devri; İslâm'ın horlandığı ve yöneticilerin İslâm inancının ve İslâm medeniyetinin tüm izlerini silerek Batı medeniyetine, batı bloğuna girmeye kat'i kararları sonucu medreseler yıkılmış, Kurân-ı Kerîmler toplatılmış, dinî eserler topraklara gömülmüş, mağaralarda yakılmış, tarihî eserlerin taş üzerine işlenmiş nefis kitabeleri demir taraklarla taranmış. Bazı valiler kazma küreklerle yıkamadıkları, betondan sağlam, Horasan taşlı camileri dinamit koymak suretiyle çöktürmüşler.

a. Bir Sahabe Müslümanlığı Var, Bir de Zamane Müslümanlığı

Şimdi yine bir uyanış devri *elhamdülillah*. İslâm, istikbalin sorumluları olan gençlerin arasında seviliyor, tutuluyor, yaşıyor. Öyle gençler var ki annesinin babasının karşısına çıkıp onlara nasihat ediyor, annenin babanın kendilerine nasihat etmesi normal istikamet iken. Öyle kimseler var ki baba karayolu üzerindeki işyerinde kazancı çok olsun diye içki satmayı düşünürken oğlu karşısına çıkıyor, diyor ki; “Baba içkiyi koyarsan bu evde duramam. Ya beni tercih et ya onu.”

Fakat o fetret devrinin tahribatı ve yarı resmî, kültürel İslâm düşmanlığı tesirini icra ediyor. Ortaya bir zamane Müslümanlığı çıkıyor. Bir sahabe Müslümanlığı var, bir de zamane Müslümanlığı var. Zamane Müslümanlığında kadın mini etek giyebiliyor, buruşuk yanaklarını allık ve pudralarla kırmızıya boyayabiliyor, göğsü ve kolları kısa, Mevlânâ'nın ruhundan ilham aldığını, *Mesnevi'*yi Türkçe'ye çevirdiğini söyleyebiliyor. Zamane Müslümanlığında üstü ve altı açık bir hanım, başına pembe bir şifonu berberde pahalı ücretler ödeyerek yaptırdığı saçları bozulmasının

diye hafifçe örttürerek çok sevap kazanmak için Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin türbesine horoz kurban etmeye gidiyor.

Zamane müslümanlarının İslâmî ilimlerde tahsil yapmamış olan müftüleri “zaman sana uymazsa sen zamana uy” fetvasını veriyor. Zamane Müslümanlığının yarı okumuş yarım din adamları, insanları dinden imandan çıkartacak fetvalar veriyorlar. Mısır’da filanca profesör, biranın içilmesine fetva vermişmiş, “içilebilirmiş” diyebiliyor. Allah’ın kendisiyle harp etmek diye tavsif ettiği faizin alınabileceğini söyleyebiliyor. Daha pek çok acayip garaib haller ve sözler...

Kur’ân-ı Kerîm okuyorsunuz, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in hadîs-i şerîflerini mütalaa ediyorsunuz, İslâm’ın öz kaynaklarından İslâm’ı tanımaya çalışıyorsunuz, her şeyinizi “Allah Teâlâ nasıl razı olacaksa öyle yapayım.” diye yapmaya azmediyorsunuz, çepeçevre etrafınızdaki insanlar hep birlikte, ağız birliği ile karşınıza çıkıyorlar.

Bazen İslâmca yaşamak isteyen kimsenin annesi babası karşısına çıkıyor. Başörtüsü

dolayısıyla fakülte dekanı ile problemi olan bir kız, o profesör, mühendis dekanın çağırması üzerine yanına gidiyor. Dekan diyor ki; “Kızım ben senin baban sayılıyım. Eğer bu başörtü örtmeni sana ailen zorluyorsa çağırayım, bak okulun dekanıyım, itibarım var, profesörüm, doktorum, mühendisim, pırıl pırıl çağdaş bir kafam var... Elbette beni dinlerler. Anana babana nasihat edeyim.” diyor. Başörtülü, uzun mantolu kız acı bir tebessümle tebessüm edip diyor ki; “Hocam onlar da sizin gibi bana muhalif.”

Böyle bir zamane Müslümanlığı var. Bir sosyetik Müslümanlık var. Kültürel değerlere kıymet verecek. Gayet rahat, sevgiden bahsedilecek, hoşgörüden bahsedilecek, her şey bitecek. Yunus'tan iki tane mısra, birkaç tane romantik söz, birkaç baygın platonik bakış; sosyetik Müslümanlık...

Eve en meşhur mevlithanlar çağrılacak. O meşhur mevlithanlar da tüm altın dişleri sayılabilecek kadar ağızlarını açıp da istedikleri kadar bağırabilmek için mevlit okumaya gelmeden önce birkaç kadeh atacaklar. Ondan sonra menkabe-i vilâdet-penâhî okumaya

gelecekler. Fabrikatörün oğlu evlenecek; annesi, akrabası dinî nikah da istiyor. Hoca efendi çağrılıyor. Kravatlı, sinek kaydı traşlı hoca efendi geliyor. Gusül abdestinden haberi olmayan gençlere dinî nikah kıyılıyor. Sosyetik Müslümanlık, zamane Müslümanlığı...

Bazı “çok zarif” kimseler, “çok kibar” kimseler, öyle mücadeleyi filan sevmedikleri için etliye sütlüye karışmıyorlar. Güzel ahlâkı cemiyetin tüm görevlerinden sıyrılıp kaçıp bir köşeye çekilmekte, yazlıkta yazlamakta, kışlıkta kışlamakta buluyorlar. Sağlarından, sollarından, üstlerinden kendilerine baskı gelirse dinden tavizler veriliyor, “Vazife yapmak da ibadettir.” diye fetvalar veriliyor, Allah'ın emretmiş olduğu ibadetler yaptırılmıyor; Cuma namazlarına gidilmiyor, gönderilmiyor.

Halkımızın %99'u müslüman ama müslüman olduğunun ispatı için birkaç şahitle beraber gezmesi lazım. Çünkü dış görünüşünden müslüman olduğunu anlamak mümkün değil. Bir İngiliz turisti ile farkını baktığın zaman hiç anlayamazsın. Saçlar omuzlarında, ayağında mavi pantolon, sakal ve bıyık matruş, dış görünüşü biraz da sarışınsa neden İngiliz olma-

sın, pekala olabilir. Hiç kara yağız değilse, bizim buğday tenli, kara kaşlı, kara gözlü tiplerden değilse, Şarklı olmadığı zaman İngiliz mi Fransız mı anlamak mümkün olmaz duruma geliyor.

Çünkü ahalinin %99'u müslüman olan ülkemizde, ahalinin yüzde bilmem kaçını tamamen bunlara özeniyor. Evimizin dekorasyonu onlardan, getirilen modalara göre yapılmış mobilyalarla tanzim ediliyor. Planlarımız onlara göre yapılıyor. Salonlarımız danslı toplantılar kolay icra edilsin diye düşünülüyor. Evde haremlik selamlık mefhumu yok.

Dinî konularda *nass* dediğimiz, *nusûs-u şer'îyye* dediğimiz Allah'ın kesin emirlerinde hiç kimsenin başka bir söz söylemeye hakkı yokken tevil mekanizması çalıştırılıyor, tevil ediliyor, tevil ediliyor, yine tevil ediliyor, *nusûs-u şer'îyyenin* istikameti 180 derece kıvrılıp kıvrılıp betonarme içindeki kalın inşaat demiri gibi 180 derece bu tarafa döndürülüyor. Tevil mekanizması sayesinde o demir böyle kıvrıla kıvrıla döndüğü gibi döndürülüyor. Bir zamane Müslümanlığı.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Eğer sahâbe-i kirâm Allah kendilerine hayat verseydi de şu Türkiye'de bulunsalardı, buraya geliverselerdi, hepimizi kılıçlarıyla kovalarlardı. “Siz müslüman mısınız? Ne biçim müslümansınız! Müslümansanız daha beter kızdım size!” diye kılıçla kovalarlardı. Bizim müslüman olduğumuza bin tane şahit lazım.

Onun için biliyorum ki kardeşlerimin hepsi benim gibi düşünüyor. Mühim olan öteki müslümanları da öyle düşündürmek. Mutlaka dinin aslına, özüne, sağlamına, sünnet-i seniyyesine uygun olanına, Kur’ân-ı Kerîm’in gösterdiği şekilde olanına, Allah’ın çizmiş olduğu çizgilerin içinde olan şekline, aslî safetine dönmek zorundayız.

Bizim işimiz, gayrimüslim bir ülkeye gitmiş sahâbe-i kirâmın onlara İslâm’ı anlatması gibi bir şey. Ama biz zayıf olduğunuz için bizim işimiz onlardan daha da kolay. Çünkü bu ahali her ne kadar İslâm’ı unutmuş ise de sürülmüş, kirizması yapılmış, koca taşları ayıklanmış ama ekilmeden, bakılmadan bırakıldığı için dikenler sarmış bir tarla gibiler. Bunu çapalamak veya bellemek, hiç sü-

rülmemiş taşlarla, böyle karışık, kirizması yapılmamış tarla gibi elbet değil.

Muhakkak İslâm'ın aslına, özüne onları döndürmek için kollarımızı sıvamak ve çalışmak zorundayız. Bizim onlara karşı kardeşlik borcumuz, ümmetten ümmetlik borcumuz, İslâm'dan İslâm kardeşliği borcumuz, Kur'an'dan Kur'ân-ı Kerîm'in emrine, âyetinin gösterdiği istikamete uymak mecburiyetinde oluşumuz...

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ¹

Ey iman edenler! Allah'ın dininin yardımcıları olun, emrine *lebbeyk Allahümme lebbeyk* "emret yâ Rabbi, buyur öyle yapayım" deme mecburiyetimiz.

Muhterem kardeşlerim! Âyet-i kerîmeyi biliyorsunuz. İki kişi, Hz. Adem'in iki oğlu, kurban takdim ediyorlar. Birisinin kabul oluyor, ötekisinin kabul edilmediği anlaşılıyor. Âyet-i kerîmede buyuruluyor ki;

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ²

¹ 61/ Saf, 14.

² 5/ Maide, 27.

b. Allah Ancak Muttakilerin İbadetini Kabul Eder

Allah herkesin amelini kabul etmez. Ancak müttekîlerin, takvâ ehli olanların, Allah'tan korkanların, edeplilerin, saygılıların, imanı kuvvetli olanlarınkini kabul eder, buyruluyor.

Biliyoruz ki namaz kılmak, oruç tutmak, Allah'ın emri; gece kalkıp ibadet etmek salihlerin yolu, takvâ ehli insanların yolu. İbn Ömer *radiyallahu anhuma*'dan rivayet edilmiş hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

رُبَّ قَائِمٍ حَظُّهُ مِنْ قِيَامِهِ السَّهَرُ وَرُبَّ صَائِمٍ حَظُّهُ
مِنْ صِيَامِهِ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ

Nice gece kalkıp ibadete zahmet eden, namaz kılmaya duran kişi vardır ki o kalkışında elde ettiği nasibi, kazancı sadece uykusunu telef etmektir. Mânevî bir kârı, bir sevabı yoktur, Allah amelini kabul etmemiştir. Uyku uyumayıp uykusuz kalmakla, geceyi uykusuz geçirmekle vaktini harcamıştır, ibadeti makbul değildir. Nice oruç tutan insan vardır ki orucundan eline geçen nasibi aç kalmak, su-

suz kalmaktan öteye gitmemiştir. Başka bir kârı yoktur.

c. Nice Kur'an Okuyan İnsan Vardır, Kur'ân-ı Kerîm Ona Lanet Eder

Bir başka hadîs-i şerîfte Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivayet ediliyor.

«رَبِّ تَالٍ لِّلْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ»

Rubbe kâri' li'l-Kur'ân yel'anuhu'l-Kur'ân.

Nice Kur'an okuyan insan vardır, sevap kazanmak şöyle dursun, Kur'ân-ı Kerîm ona lanet eder durur. Lanet eder. Nice Kur'an okuyan insan vardır, okuduğu sözlerin sesleri hançeresinden aşağıya inmez, kalbine gelmez, gönlüne tesir etmez.

Neden?

Çünkü her amelin, her işin, her ibadetin bir dış şekli vardır, zâtı vardır, sureti vardır, zâhiri vardır bir de içi vardır, özü vardır, bâtınî şartları vardır. Asıl o ibadetin kabulüne sebep olacak iç şartları vardır. Hadîs-i şerîflerden biliyoruz ki, Allahu Teâlâ hazretleri amellerin ancak ihlasla yapılmış olanlarını kabul ediyor.

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا
خَلَصَ لَهُ، وَابْتَغَى بِهِ

La yekbelullahi mine'l-ameli illa ma halse le-hu.

Ancak kendisi için halisâne yapılmış, ihlas ile yapılmış olan ameli kabul ediyor, riyâ ile yapılan ameli kabul etmiyor.

Kıyamet gününde azap bakımından en şiddetli kimse, en şiddetli olanlardan bir zümresi de bilgisinin, öğrendiğinin kendisine bir fayda sağlayamamış, faydalı bir tesir yapamamış bir kimse olduğu bildiriliyor. Biliyor, bilmiş, okunmuş ama faydasını alamamış.

Et-Terğib ve't-Terhib'de rüya bahsinde anlatılır ki cehennemin ateşinin kendileriyle tutuşturulduğu üç insan vardır. Onlar da hani bir sobayı yakarken kâğıt, çıra, tahta parçaları onun üstüne daha başka, tutuşması kolay malzeme koymak, bazen gaz dökmek, ondan sonra kibrit çakmak, kömür ondan sonra yantar, soba etrafı ısıtmaya başlar.

Cehennemin kendileri ile tutuşturulacağı üç kimse sayılırken misal olarak deniliyor ki;

Birisi müslümanlarla gayrimüslimler arasında yapılan bir savaşta ölmüş. Mahşer günü hesapta diyor ki; “Yâ Rabbi! Ben müslümanlarla kâfirler arasında yapılan savaşta bulundum ve nihayet öldüm, şehit oldum.” Allahu Teâlâ hazretleri ona buyuruyor ki; *Kezebte*. “Alçak! Yalan söylüyorsun! Yalan söylüyorsun. Sen benim için çarpışmadın, sen ‘ne kahraman!’ desinler diye çarpıştın. *Ve kad kîle*. “Sana bu sözler söylendi.”

Demek ki niyeti Allah'ın rızasını kazanmak olmayınca kahraman desinler diye şöhret kazanmak olunca ya da ganimet elde etmek olunca ya da Allah indinde başka bir amelin iptaline sebep olacak düşünce olunca o - affedersiniz- Türkçe'deki tabirle “Ne şehit oldu ne gazi haybeye gitti Niyazi” oluyor.

Diğer bir kimse cehennemini tutuşturduğu insanlardan, bir zengin ki çok paralar harcamış. Diyor ki; “Yâ Rabbi ben paralarımı senin yolunda sarf ettim, hayır hasenât yaptım”. Allahu Teâlâ hazretleri her şeyi bilen, gönüllerden geçenlere muttalî olan Rabbu'l-âlemîn diyor ki; *Kezebte*. “Sen de yalan söyledin alçak!” “Sen ‘ne cömert adam!’ desin-

ler diye şöhret peşindeydin. Vermeseydin aleyhinde konuşurlar, diye düşünüyordun. Onun için o hayırları yaptın, o şöhreti de kazandın, dünyada elde edeceğini ettin. Götürün bunu cehenneme!” diye onu da cehenneme sevk ediyorlar.

Yine birisi diyor ki; “Yâ Rabbi! Ben senin için talebe okuttum, talebe yetiştirdim, kitap yazdım, şöyle böyle...” “Hayır! Sen “Ne alim adam!” desinler diye bunu yaptın. Ve o da diye o da cehenneme sevk ediliyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Allah rızası için yapılmayan ameller Allah tarafından kabul edilmiyor, sahipleri bir kazanç elde edemiyorlar ve sonunda kâr edemiyorlar. Bu misalleri şunu göstermek için söylüyorum: Amellerin bir dış şartları vardır bir de iç şartları vardır. Dıştaki şartları işin zarfıdır, suretidir, içteki şartlar da kalbe aittir, gönle aittir.

Dışındaki şartları ilmihal kitapları hadîs-i şerîflerden, âyet-i kerîmelerden kaydetmiştir. O şartlara mutlaka, elbet riayet etmek lazım. Mesela namaz kılmak için abdest almak lazımdır. Abdestin nasıl alınacağı fıkıh

kitaplarında bildirilmiştir. Orucun çeşitli şartları vardır, zamanı vardır; imsakın vakti vardır, iftarın zamanı vardır. Yemek içmek olmayacaktır. Ama orucun başka şartları vardır. Mesela gıybet ettiği zaman ahlâkî bir takım hususlarda kusur eylediği zaman orucunun sevabı kalmaz. O da içine ait şartlardır.

Bunu söyleyen Hacı Bektâş-ı Velî, benim üzerinde doçentlik çalışması yaptığım eserinde, *Makâlât*'ta diyor ki; “Bir şişenin içine içki koysalar, bu şişenin ağzını sıkıca kapatsalar, derya kenarına götürseler, on yıl dışını yıkasalar içi yine murdardır çünkü içkidir.” diyor. Şişenin dışını yıkamakla içi temiz olmaz, diyor.

Sözü şuna getirmek istiyor: İnsan dışını temizleyip de kalbini temizlemezse olmaz, demek istiyor. Aklı fâsit olursa kalbi kötü olursa çirkin duygularla, niyetlerle dolu olursa o iç kirliliği dış temizliğiyle gitmez, iş makbul olmaz demek istiyor.

Bunu Hacı Bektâş-ı Velî'nin söylemesi ayrıca bir önem de ifade ediyor. Çünkü bugün Hacı Bektaş'ın yolunda gittiğini söyleyen, bir de zamane Bektâşîleri var, Hacı Bektaş'a

müntesipler. Onlar da Hacı Bektaş'ı sene-i devriyesinde anmak için, kutlamak için şişeler az geliyor da kovalarla kırmızı ve beyaz şarap dağıtıyorlar.

Hacı Bektaş Velî diyor ki; “Bir koyunun içine bir damla içki damlasa kovalarla suyunu çıkartmak lazım çünkü murdardır. O kovadan dışarıya döktükleri zaman ıslanan yerde ot bitse, o otu koyun yese, o koyunun etini yemem.” Tabii şer’an değil. Şer’an koyun eti yenilir. Çünkü ot yemiştir, o otun suyu topraktan süzölmüştür, içkinin kendisi ota geçmemiştir vesaire. Ama titizliğini gösteriyor. Mübalağa sanatı ile içkinin ne kadar karşısında olduğunu gösteriyor. “Su dököldük yerde çimen bitse o çimende bir koyun otlasa onun etini bile yemem.” diyor. Bunlar içkinin çeşitlerini kovayla içiyorlar.

Demek ki bir zahirin ahkâmı var, fıkıh-ı zâhirî var bir de bâtının yani kalbin ahkâmı var, iç şartları var. Kalbin ahkâmı var, kalıbın ahkâmı var. Bazen bir gayrimüslim, daha boyulu poslu, adaleli, üçgen vücutlu, kat kat kaslı filan. Halter çalışmıştır, lobut çevirmiştir. Öyle olabilir ama dışının kıymeti yok. Kalbi

iman ile nurlanmadığı için en *edna* bir müslümanın ayağının tozu olamaz. Ayağının tozu olamaz.

Bir fıkıh-ı zâhir var bir fıkıh-ı bâtın var; kalbin şartlarına, amellerine riayet gerekiyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadîs-i şerîflerinde bildiriliyor ki; Verâ sahibi, şüpheliden bile kaçınan, takvâsı ileri, has bir mütteki müslümanın kıldığı bir namaz, 1000 misli sevapla takdir edilirken; aynı namazı onunla omuz omuza beraber kılan vasıfsız bir müslüman bir sevap alıyor. Vasıfsız müslümanın yanında verâ vasfıyla muttasıf, takvâsı ileri, şüpheliye bile yaklaşmayan müslüman 1000 misli sevap alıyor.

O hâlde amellerin iptaline sebep olan iç şartları, Allah'ın o ameli kabul etmemesine sebep olan kusurları, ayıpları veya bir amelin çok büyük sevaplarla takdir edilmesine sebep olan hususları herkesin bilmesi lazım. Tüm müslümanların bilmesi lazım. Ve onlara riayet etmesi lazım. Bu riayet, bu şartların anlatıldığı ilim, İslâmî ilimlerin içinde tefsir gibi, hadis gibi, akaid gibi, ilm-i ahlâk, ilm-i tasavvuftur.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfte müslümanın çeşitli düşmanlarını anlatır. Buyuruyor ki;

المؤمن بين خمسة شدايد: مؤمن يحسده ومنافق
يبغضه وكافر يقاتله وشيطان يضلّه ونفس تنازعه

el-Müslimu beyne hamsi şedâid. Müslüman beş belanın ortasına düşmüştür, beş tane düşmanı vardır. Kimlerdir bu beş düşman?

Bir; *Mü'minun yahsiduhu.* Kendisine haset besleyen müslüman ama hasetçi biri. *Ve münâfikun yubğiduhu.* Müslümanlar arasına karışmış, kalbi bozuk, dışından belli etmemeye çalışıyor, içi başka dışı başka, münafık; kızıyor, yüzüne güler, ayağının altına karpuz kabuğu koyar. Arkasından çelme takar, hançer saplar, kızıyor çünkü. *Ve nefsun yünâzi'uhu.* İçinde bir düşman var, nefsi, çekişir. "Şöyle yap, şunu isterim, bunu isterim..." *Yünâza'a*, çekişme, *nizâ'* halinde. *Ve kâfirun yukâtiluhu.* Çevresinde bir sürü düşman (Moskov kâfiri, Bulgar kâfiri, şu kâfir, bu kâfir...) çarpışır.

Allah mü'min kardeşimize ıslah eylesin, güzel huylar nasip eylesin, hasetten kurtar-sın. Çünkü,

أَلْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ³

Ateşin odunu kül ettiği gibi haset insanın başka amellerden kazandığı sevapları yok eder, kül eder. Bu müslüman şu müslümana haset etmekle yazık ediyor. Onun kalbinin tedavi edilmesi lazım. Haset duygusunun oradan attırılması, çıkartılması lazım; tasavvufun işidir.

Düşman, kâfir, o bizim sevap kazanma vesilemiz, o bizim uyanık durma vesilemiz, o bizim cenneti kazanma vesilemiz. Allahu Teâlâ hazretleri şu kâinatın nizamını kurarken öyle kurmuş, imtihan alemi eylemiş. Müslümanın başı dertten, sıkıntıdan, beladan uzak olmaz. Olsun.

*Ey hasmım, sen benim ifadem ve hızımsın.*⁴

Felek her türlü esbab-ı cefâsını toplansın gelsin,

*Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetten.*⁵ demiş şair.

d. Allah Bana Yeter, O Ne İyi Vekildir

Mü'minin kendisine kâfirler toplanmış geliyor, filan diye söylenildiği zaman ne der?

Kur'ân-ı Kerîm buyuruyor ki; “Derler ki; *hasbinallahu ve ni'mel vekîl.*” Gelsin, hepsi toplansın. Daha ne kadar varsa onları da toplansınlar, hepsi gelsinler. “Allah bana yeter, Allah bize yeter. O ne iyi vekildir!” derler.

Biliyorsunuz Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sahabesinden bir grup insanı Büyük Bizans Ordusu ile çarpışmaya Tebük taraflarına gönderdi. Mübarekler 4000 kişi kadardı, karşılarında 20 bin kişi mi 100 bin kişi mi büyük bir kuvvet vardı. Komutanlarına dediler ki; “Biz bu kadar az sayıyla bu kadar büyük düşmana bir şey yapamayız. Savaşa girmeyelim, çekilelim.” Komutan diyor ki; “Biz buraya savaşı kazanmaya falan gelmedik. Bizi buraya Peygamber Efendimiz bunlar-

---

⁵ Namık Kemal, Hürriyet Kasidesi

la mücadele etmeye gönderdi. Biz bu savaşı yapacağız. Kazanmak, kazanmamak bize ait değil. Bizim görevimiz savaşmak.”

Çarpışıyorlar. Birinci komutan şehit düşüyor, ikinci komutan şehit düşüyor, üçüncü komutan şehit düşüyor ve aynı anda Medine-i Münevvere’de Resûlullah Efendimiz sanki mânevî televizyondan durumu seyrediyor gibi: “Şu anda bayrağı filanca aldı, şu anda o şehit oldu, şu anda ötekisi bayrağı aldı, o şehit oldu, şu anda o da şehit oldu. Cafer’in - Câfer-i Tayyâr diye adlandırılan kişinin cennet ufuklarında uçtuğunu görüyorum.” diyor. Onun için müslüman müslümandan korkmaz. Bir şey değil.

Geriye kalıyor şeytan. Şeytan hakkında Kur’ân-ı Kerîm’de *Nahl Suresi*’nde buyruluyor ki;

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ⁶

Bu şeytan denilen meretin, iman edip de Allah'a tevekkül edenlere bir suntası bir gücü,

---

⁶ 16/ Nahl, 99.

bir diş geçirmesi, bir hakimiyet kurması yoktur. Şeytan müslümana tesir edemez, tevekkl ehline, Allah'a sığınmış, *hasbinallah* demiş insana tesir edemez.

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ
مُشْرِكُونَ⁷

Onun gücü kuvveti, ancak kendisine dost edinip Allah'a Őirk koşan kfirleredir, zayıflaradır; m'mine tesiri olmaz.

O halde müslüman Allah'a sığınır, her işini yaparken: “Yâ Rabbi! Kovulmuş, huzurundan atılmış Şeytanın Őerrinden sana sığınırım, senin adınla şu işime başlarım.” diye *Ezu besmele* eker, Rabbine tevekkül etmiş olur.

Kur'ân-ı Kerîm'de:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا⁸

Şeytan sizin düşmanınız, siz de onu düşman belleyin, düşman edinin, onun düşmanlığından gafil olmayın, buyurulduğu için

⁷ 16/ Nahl, 100.

⁸ 35/ Ftır, 6.

her işimizde *eûzu besmele* çekmek onun düşmanlarını hatırlamak olduğundan uyanıklık vesilesidir.

Hülum yollarını, insana işleme yollarını tıkamak lazım, yasak yollara adım atmamak lazım, günaha yanaşmamak lazım, harama bakmamak lazım. Biliyorsunuz Allahu Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de:

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ

Ve lâ teznû demiyor, "Zina etmeyin" demiyor *ve lâ takrebû'z-zinâ* diyor. Zinaya yaklaşmayın bile. Yanına yaklaşırsanız belki takılırsınız, belki duramazsınız, belki kendinize hâkim olamazsınız. Yanına bile yanaşmayacak.

İslâm'ın bütün günahlara karşı genel stratejisi budur. Günahın bütün imkânlarını kapatır, yanına bile yaklaşmaz. Abdestli olur, uyanık bulunur, Allah'a iltica eder; şeytanın da doğrudan doğruya insana tasallutu, dış geçirmesi mümkün olmadığı anlaşılıyor.

---

⁹ 17/ İsrâ, 32.

Bunun dışında, düşmanları bir bir sildiğimiz zaman karşımızda münafık [kalıyor.] Münafığı da anlatalım. Münafık tehlikelidir.

Münafık neden tehlikelidir?

Çünkü açıkça düşmanlık etmiyor. Ben onu şöyle anlatıyorum: Edebiyatçılardan bir tanesi demiş ki; “Pilavın içinde siyah taştan korkma, beyaz taştan kork.” Siyah taşı görürsün, ayırırsın. Çünkü siyahtır, taş olduğu bellidir. “Bu pirinç değil, şunu ayırayım.” dersin. Ama taş beyaz oldu mu, pirincin şeklinde oldu mu, dışın gitti. Bir ısırıldın mı mahvolursun! Gıcirtısı bile belki şu anda hepimizi ürpertiyor. Düşünmesi bile ürpertiyor. Onun için münafığın hâli pirincin arasındaki mermer kırığı gibidir, çok tehlikelidir.

Onun için müslümanlar münafıklara, münafıklığa dikkat etmeli. Kendisinin kimler dostu olduğunu bilmeli. Münafıkların oyununa gelmemeli, ısırmaya kalkıp da dişlerini kırmamalı.

Kalıyor geriye nefis, *nefs*. Biz böyle *nefs* diyemediğimiz için i’yi, “i” sesini, ekliyoruz, “nefis” diyoruz. Aslında Arapçasında “s” harfi üzerinde *cezme* var; *nefsün*, *nefs*.

Nefs nedir?

İnsanın içindeki egosudur, kişiliğidir, maddî benliğidir, maddî varlığıdır, hayatının idamesi için, yaşamak için gerekli menfaatlerinin korunması için Allah tarafından kendisinin içine konulmuş bir mânevî varlıktır ki;

10 وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ

Biz insanoğlunu yarattık. Onun nefsinin ona ne vesveseler verdiğini içeriden neler söylediğini biliriz, buyuruluyor âyet-i kerîmede. Allah Teâlâ hazretleri böyle buyuruyor.

Demek ki insanın içinde bir “ben” varmış ki fısıltılar, vesveseler geliyor kendisinden. Biz vesvesenin şeytandan da geldiğini biliyoruz.

11 مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

Vesvese veren bir diğer varlık da var: Şeytan. Demek ki insanın içinden bir takım sesler gelir, bir şeyler duyar; bazı konuşmalar, sessiz konuşmalar. Bunlar ya şeytandan olur ya nefisten olur.

¹⁰ 50/ Kaf, 16.

¹¹ 114/ Nas, 4.

Tasavvuf erbabı şöyle ayırmışlar: Şeytan kurnazdır, ustadır. İnce bir sanat sahibi, kaşarlanmış bir yan kesicidir, aldatıcıdır, hilebazdır. Bir şeyde aldatmak istediği kişinin biraz uyanıklığını görürse hiç üstüne varmaz, başka bir tarafından dolaşır. Sağından gelir, solundan gelir, arkasından gelir, önünden gelir. Maksudı onu günaha sokmak olduğundan ille belli bir günahı yapmasında ısrar etmez, ona karşı uyanık görürse taktiğini hemen değiştirir. Eğer içinden gelen bir şey değişiyorsa, kötü bir ses, şeytandan. Çünkü senin karşında onun sökmediğini anladı, oyunu hemen değiştiriyor.

Eskiden güreşleri olurdu, şimdi de oluyor mu bilmem, seyredilirdi, serbest güreşler. İnsanların güreşleri böyle fillerin dövüşü gibi olur. Ağır ağır kalkar, birbirleriyle el ense tutuşurlar; o ona bir oyun yapar, böyle ağır, yavaşlatılmış bir film gibi, tadı tuzu yok. Ama bir 52 kilo vardı eskiden, şimdi daha da aşağıya indi mi bilmiyorum, 52 kilonun güreşçileri pire gibi olurdu. Bakardın tuş. Eli kalkıyor; tamam, bu onu yendi. “Vallahi nasıl yendiğini anlayamadım. Göz yumup açıncaya kadar, bir dakika 15 saniyede onu tuşa getirmiş.” Filan.

Neden?

Hızlı hareket ediyor. Şeytan böyledir. Şeytan 52 kilo güreşçisi gibi çok hızlı hareket eder, insanı tuşa getirir.

Nefis, ağır güreşçi gibidir. Ağır ağır bastırır, ezer seni. Böyle ağırlığını hissedersin. “İlle şunu yap!” “Yapamam!” “Yapacaksın!” “Yapamam!” Böyle boyuna bastırır ve değiştirmez. Çünkü hantal. Aptal ve hantal olduğundan ağır hareket eder. Allah hepsinin şerinden korusun.

Nefsin bir kötü adı çıkmıştır, kötü şöhreti vardır ama bizim dinimiz adalet dinidir. Dinimiz her şeye hakkını tam veriyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hadîs-i şerîflerinde buyuruyor ki;

Nefsüke matıyyetüke ferfak bi-ha. Senin nefsin senin bineğindir. Senin ruhun, senin bu nefsinin atına binmiş şu dünya hayatında âhirete doğru bir yolculuk yapıyorsun. *Matıyyetüke.* Senin bineğindir. *Ferfak bi-ha.* Buna karşı rıfk ile, mülâyemet ile muamele eyle.

Düşünün ki bir atlı, haydut gibi herif, sinirli, kilosunu falan da var. Ayağını üzengiye basıyor, eğerin üstüne çıktığı zaman ata bir kamçı vuruyor, bir dizginini çekiyor, bir şöyle yapıyor, bir böyle yapıyor, hayvanı 15. kilometrede çatlatıyor. Hayvan. Neden? Hiç merhamet etmedi. Ne güzel tariftir Peygamber Efendimiz'in bu tarifi! *Nefsüke matıyyetüke*. Nefsin senin bineğindir, ona yumuşak davran.

Nedir bu nefsimiz?

Bizim vücudumuzun dâhilî işler müdürüdür. Ne yapacak? "Uykum geldi." diyecek, yukarıya bir telefon çekecek, "Biraz beni istirahat ettir." diyecek. Yemek vakti geldiği zaman bir alarm verecek; "Beslenmen lazım. Eğer beni beslemezsen, yemek yemezsem, dizlerimin bağı çözülmeye başlar. Ellerim titremeye başladı. Birazcık gıda, yukarıdan birazcık şey gönder." filan diye. İdarî işler müdürü, vücudun menfaatlerini çekip çeviren bir varlık. Lazım, gerekli.

Neden?

Vücudumuz, bizim bu dünyada yaşamamız için gerekli bir varlığımız, bunun ihtiyaçları var. Ve İslâm bu ihtiyaçları meşru yoldan

karşılamaı emrediyor, tavsiye ediyor, hatta sevap veriyor.

Yemek, sevap.

Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfinde sıralıyor: "Bir insanın Allah yolunda verdiği nafaka, fakire verdiği sadaka, filanca yere sarf ettiğın para falanca yere sarf ettiğın para, ve *nafakatüke 'alâ ehlike* ve ailene harcadığın para. Bu harcadığın nafakalar, paralar içinde en sevaplısı ailene harcadığındır." diyor.

Neden?

Makul bir din olduğu için, hak bir din olduğu için, adaletli olduğu için hakkını veriyor.

12 وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

Gecenizi istirahatgâh eyledik, buyuruyor. Onun için uyuyacak. Peygamber Efendimiz'in zamanında bazı kimseler dediler ki; "Resûlullah Efendimiz çok yüksek bir şahıs, biz onun derecesine erişemeyiz. O zaten günahları olmadığından, Allah günahlarını mağ-

---

¹² 78/ Nebe, 9.

firet etmiş olduğundan, olmuş olacak günahlarını mağfiret edeceğini müjdelenmiş olduğundan biz öyle olamayız. Ben bundan sonra geceleri hiç uyumayacağım, bütün gece sabaha kadar ibadet edeceğim.” Efendimiz onların karşısına çıktı: “Hayır. Ben sizin Allah’tan en çok korkanınızım. Hem uyurum hem de gerektiği saatte kalkar, ibadet ederim.” buyurdu. *Ve ce’alnâ nevmeküm sübâtâ.*

Bu nefis bizim bineğimiz olduğundan biz bunu zehirlenme hakkına sahip değiliz. Sigara içmemeniz lazım. Ciğerlerinize kurum doldurmamanız lazım. Kansere hastalığına çanak tutmamanız lazım. Bir tutam samanı tutup da hastalığı davet etmemek lazım.

“Ya hocam mekruh demişlerdi, falanca hocalar içiyormuş da falanca içiyormuş da ‘Benim sigarama karışma.’ diyormuş da...” Onların hepsi kuru edebiyat ve züğürt tesellisi.

İşin doğrusu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ
الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ حَمٌّ مِّنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

Hepsinde hayır olmakla beraber kuvvetli müslüman zayıf müslümandan hem daha hayırlıdır hem Allah indinde daha sevgilidir.

Bu müslümana bakıyorsun; benzi dere kenarındaki sazlar gibi sararmış, sigara tiryakisi. Parmaklarına bakıyorsun, sapsarı. Neden? Sigara tiryakisi. Bir profesör arkadaşım bana anlattı. İstanbul'da o zamanın yüzme şampiyonu birisi suda boğuluyor. Yirmi yaş civarında, biraz ondan aşağı veya yukarı tığ gibi bir delikanlı. Boylu poslu, levent gibi, çok güzel endamlı, vücutlu, suda boğuluyor. Morga kaldırıyorlar. Doktorlar başına üşüşüyorlar, ölüm sebebi nedir diye düşünüyorlar.

Böyle güçlü kuvvetli çocuk, delikanlı, arslan parçası. “Herhalde kramp girdi.” diyorlar. Kramp girdi ki suda boğuldu. Hem yüzme şampiyonu hem suda boğulmuş, olacak şey değil! Orada bir büyük profesör varmış ismini söylemişti, galiba Alman profesörüymüş, galiba Türkiye'ye gelince müslüman da olmuş.

O diyor ki; “Hayır, yanılıyorsunuz, değil.” “Hocam niye değil?” “Bir yüzme şampiyonu vücuduna kramp da girse suyun üstünde durur, kendisini selamete çıkartır. Yüzme şampiyonu kramptan kendisini boğdurtmaz. Bu sigara içtiği için boğuldu.” diyor. “Yapma hocam!” diyorlar. “Parmaklarına bakın. Şu iki parmağının arası taba rengi olmuş.” Taba ne demek? Tütün demek. Sigarayı tütüre tütüre parmağı tütün rengi olmuş. “Sigaradan boğulmuş” diyor. “Yapma hocam! Nasıl olur?” diyorlar.

“Bu, yüzmeye başlayınca vücut kasları, adaleleri çalışıyor. Bacakları çalışıyor, kolları çalışıyor, boynu çalışıyor, bütün vücudu hareket halinde, her hücreye oksijen lazım. Oksijen de ciğerlerden alınacak, kan vasıtasıyla hücrelere verilecek, hücrelerde de yanma olacak, enerji sağlanacak filan. Ama bu adamın ciğeri sigara zifiri ile dolu olduğundan, bu oksijenin yetmezliğinden dolayı, aldığı oksijenin kâfi gelmemesi dolayısıyla oksijensizlikten boğularak öldü. Suda boğulmadı, oksijensizlikten boğuldu.” diyor.

“Getirin bana neşteri.” diyor. Göğsünü açıyorlar. Bizim bu bana anlatan profesör de orada, hadiseyi kendisi anlatıyor. “Adamın ciğerini gırtlakından kesti ve göğsünden çıkarttı böyle kuzunun takım ciğeri gibi. Elinde eldiven, takım ciğeri şöyle kaldırdı.” diyor.

Ciğerin rengi ne renktir?

Ciğerin rengi kırmızıdır. “Ciğer gibi kırmızı.” deriz. “Bu ne biçim renk böyle almışsın! Böyle kazak giyilir mi, ciğer gibi kırmızı!” falan deriz. Fakat bu ciğerin rengi birkaç kademe. En aşağı tarafı simsiyah, orta tarafı kahverengi, tam kahve gibi, kahve telvesi gibi, yukarı tarafta taba rengi, uç tarafında birazcık, azıcık bir kırmızı yer kalmış. “Bakın bu adam ciğerini zifirle doldurmuş.” diyor. O eldivenli eliyle bir sıkıyor, bütün ciğerinin deliklerinden zifirler dışarıya çıkıyor.

Vücudunu böyle helak etmeye hakkın yok! Eğer sigara içiyorsan bu akşam bu konferanstan sonra dışarıda çöp kutusuna atacaksın, öyle çıkacaksın. Sigara içemezsin! Vücudunu zehirlemeye hakkın yok!

نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ فَأَرْفِقْ بِهَا

Nefsüke matıyyetüke. Nefsin senin bi-neğindir. Bu vücut sana daha 80 yaşına, 90 yaşına kadar lazım. Sen bu vücudu tahrip edemezsin.

Peki hocam sen Peygamber Efendimiz nefse böyle iltifatkâr söz söylemiş diyorsun, ben de Kur'an'dan bir âyet-i kerîme hatırladım ki; Yusuf *aleyhisselam* buyurmuş:

13 إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

Bu nefis, ah o nefis, insana ne kötülükler emreder, ne fenalıklar yaptırır, nefsi emmâredir. Ancak Allah'ın korudukları müstesna, insanları çok günahlara bulaştırır. Demiyor mu?

Diyor. Bu idarî işlerin müdürü, insanın içindeki vücudunun işlerini tanzimle vazifeli olan müdür; edebi, ahlâkı bozulursa şımarır, şaşırır. O zaman isteklerini kanunların ölçülerinin dışında yapar. Verirsin, daha ister, doyurursun, daha ister. Ondan sonra arzularını arttırır; “şunu da isterim” der, “bunu da isterim” der...

---

¹³ 12/ Yusuf, 53.

Artık o zaman ne olmuş oluyor?

O zaman nefsin normal düşünme ve çalışma tarzı bozulmuş ve nefis yozlaşmış oluyor. İşte o zaman onun karşısına çıkmak lazım. Çünkü bütün istekleri zararlı olmaya başlıyor.

Mesela tembellenmeye başlıyor: “Ben çalışmayayım, başkası çalışsın, ben onun sırtından geçineyim. Başkalarını kırbaçlayayım.” Bedavadan, parasız iş olmuyor. “Paralar bana gelsin. Gelsin paralar gelsin paralar, bozulmasın aralar.” Ondan sonra: “Yâr bana bir eğlence! Acaba bu akşam nereye gitsem? Karnını güzelce doyurdum, 15 tane köfte yedim, şu kadar külbastı kebab yedim, üstüne bir hacı baba baklavası yedim. Kaymak da koydurtmuştum üstüne. Şimdi ben sabaha kadar hiç acıkmam. Acaba nasıl eğlensem? Acaba filanca yerdeki, kenardaki gazinosuna mı gitsem falanca yerdeki filanca yere mi gitsem?” demeye başlar, eğlencelere, zevke takılmaya başlar.

Senin vazifen vücudu korumaktı. Sen vücudu tekrar helak edecek, keyfe, zevke, sefaya, işrete, *iyşe*, *uşa* sevk etmeye başladın.

İşte o zaman zararlı olmaya başlıyor. Hevasına uyulduğu zaman, kontrolsüz bir halde tutulduğu zaman zararlı olmaya başlıyor.

Osmanlılar'ın padişahlarının hayatlarını bir vesileyle biraz üç beş tanesini şöyle inceledim. Koca padişahlar 42 yaşında ölmüş, 45 yaşında ölmüş, 49 yaşında ölmüş, 52 yaşını dolaşanlar az. Bir Kanunî biraz daha fazla yaşamış 60 küsür yaşına kadar, yaş ortalaması 45 filan gibi, çarçabuk ölüyor.

Çünkü hevâ-i nefse insanın vücudu tahrip olur bakıyorsun, filanca alim, falanca hafız, filanca fâzıl, filanca kâmil, filanca mutasavvıf 90 yaş yaşamış, 100'ü geçmiş, 110'a gelmiş, pîr-i fânî olmuş, hala dinçmiş falan.

Neden?

O nefsine gerçekten merhamet etti. Nefsini hevası peşinde helâk etmedi.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ،
وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ

Akıllı insan nefsini zapt u rapt altına alıp ahirete hazırlanandır. *Ve'l-'âcizu men-etba'a nefsehu hevâha sümme temennâ 'ala'llahi temânî.* Aciz, beceriksiz ne yapacağını bilmeyen insan da nefsinin, hevasının peşine takılıp gidip de ondan sonra 'Allah gafurdur, rahimdir, affeder, rahmeti çoktur' falan diye boş yere ümitlenendir.”

Nefis bu halde olduğu zaman o zaman nefs-i emmâre olur. O zaman onun hakkında Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

e. En Üstün Cihat, Kişinin Kendi Nefsi İle Savaşmasıdır

أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ

Senin en büyük düşmanın -dışarılarda arama- seninle şu içindeki nefsidir, diyor.

Başka bir hadîs-i şerîfte buyurulmuş ki; Sahâbe-i kirâm ordusu seferden dönmüş. Savaş yapmışlar, tozlu topraklı gaziler olarak, sevapları kazanmış olarak Medine-i Münevverre'ye geliyorlar, Efendimiz hatırlatıyor:

رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ

Küçük savaş geride kaldı, ondan Medine'ye dönüyoruz. Şimdi önümüzde büyük savaş var; kişinin kendi nefsi ile nefsinin arzuları ile mücadele etmesi, diye bildiriyor.

Bir başka hadîs-i şerîf:

أَفْضَلُ الْجِهَادِ أَنْ يُجَاهِدَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ وَهَوَاهُ. ابْنُ
النَّجَّارِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ.

En faziletli, en üstün cihat kişinin kendi nefsi ile ve nefsinin bitmez tükenmez şımarıklıklarıyla, arzularıyla, hevesleriyle savaşmaktır, onların karşısına çıkmaktır, buyuruyor.

Nefis terbiye edilmediği zaman o en büyük düşman olduğu zaman son derece tehlikelidir. Ve birçok kötü huylar üstüne gelip yerleşmiştir. Kötü huyların bazıları, hatırlayalım: Kibir ve ucub. Kibir, büyüklenmek; ucub, beğenmenin ötesinde kendine hayran olmak. Adam kendisine aşık, bayılıyor kendisine, “Var mı benim gibisi!” diyor.

Mehmet Âkif bir şiirinde diyor ki;

Tek hakikat var, evet, bellediğim dünyadan

Elli, atmış sene gezdimse de, şaşkın şaşkın

*Hepimiz kendimizin bağıры yanık aşığıyız
Sade ilanı çekilmez bu acayip aşkın.*

Hepimiz aşığız da kendimize, hepimiz kendimizi beğenmişin biriyiz de maalesef. Ama ilân-ı aşk edip de ortaya koyduk mu o zaman çekilmiyor. Susup da biraz da kurnazlık edip belli etmeyen biraz kenarda kalıyor, belli olmuyor diyor. Mehmed Âkif, tecrübeli bir insan, böyle söylemişse demek ki bu kibir ve ucubun ne kadar zarar verdiğini görmüş de yüreği yanmış da ondan söylüyor.

Bizim hocalarımızdan Abdulaziz Hoca Efendi, cennet-mekân, Allah büyüklerimizin şefaathlerine nâil etsin. Mühendis kardeşlerimizden birisi teknik üniversitede asistan. Gelmiş, el almış, dervişi olmuş. Hoca Efendi diyor ki; “Kul haklarını öde, dargın olduğun kimselerle barış, ibadetini zikrini yap, kimse-nin hakkını üzerinde bırakma.” filan...

Birkaç gün geçiyor. “Nasılsın bakalım evladım?” diye hâlini soruyor. O da rapor veriyor, boynunu büküyor: “Hocam iyi, güzel.

Verdiğiniz tesbihleri çekmeye çalışıyorum, kazaya kalmış namazlarımı, oruçlarımı ödemeye çalışıyorum. Kul haklarını gidip ödüyorum, sahipleriyle helalleşiyorum. Yalnız dargınlar ile barışmak, gidip onlarla barışmak, izzet-i nefsimi çok dokunuyor.” diyor.

f. Nefsi Ezmek Lazım, Nefsin Şehvetleriyle Mücadele Etmek Lazımdır

Hocamızın cevabını çok beğeniyorum, hayranım. Buyurmuş ki; “A evladım, a evladım! Hiç nefsin izzeti mi olurmuş?” İzzet-i nefsimi dokunuyormuş, “Nefsin izzeti mi olurmuş?” diyor. Nefis ne demek, izzet-i nefis ne demek? Alışmışız, böyle diyoruz ama nefsin izzeti mi olurmuş? Nefsi ezmek lazım, hizaya getirmek lazım, haddini bildirmek lazım.

Cimrilik, riyâ, hırs, tamahkârlık, kin, gazap, çeşitli şehvetler, tembellik, heva, zevk ü sefa, gaflet, hakkı kabul etmemek, haktan etmek, haram yemek, almak vesaire. Ve nefsin şehvetlerini, kuvvetli isteklerini büyüklelerimiz şöyle sıralamış:

Birincisi; şehvet-i batn. Karnın arzusu, şehveti, midenin arzusu. Ne ister mide? Ye-

mek, içmek, türlü türlü leziz yemekler, tatlılar vesaire. Küçüklükten başlar. Çocuk şeker yiye yiye dişleri çürür, çikolata yiye yiye ağzı simsiyah olur. Keten helvası yer, elma şekeri yer, horoz şekeri yer... Bayramda para verirsin; bayram gününde bütün parasını harcar, akşama midesi rahatsız olur, hasta döner. Bu nedir? Midenin şehveti.

İkincisi; şehvet-i ferc. Seks dediğimiz büyük baş belası, İnsanların bugün çoğunun esiri olduğu bir kuvvetli duygu. Mahveden, cemiyetleri yıkan, yuvaları yıkan bir kötü hâl.

Hubb-u dünya. “Dünyayı sevmek.” Hubb-u cem’-i mâl, mal toplamayı sevmek. Bu kadar var birazını Allah yolunda sarf etse ne. Yok; daha olsun daha olsun, daha olsun... Zenginlerden gidip hayırına bir şeyler istediğin zaman öyle bahaneler söylüyor öyle ağlayıp sızlıyor ki; çıkartıp da sadaka vereceğin geliyor.

Bir şehirde bir hâkim bey vardı, Allah selamet versin. Çok zeki çok şakacı bir kimse. İşletiyor başkasını, kurnaz. Cemaate karşı anlatıyor böyle. “Geçen gün bir rüya gördüm.” diyor. Herkes “hayır olsun.” diyor. O

işin şakasında, ballandıra ballandıra anlatıyor:

“Rüyamda adamın birisi ortaya çıktı. Şöyle baktım, işte cılız bir kimse, olağan bir insan; fazla bir boyu, posu, adalesi, kilosunu olan bir kimse değil. Elini böyle yaptı; ‘var mı bunu açacak!’ dedi” diyor. (Ne var yani pehlivan mısınız? Ne olacak yani?) “Birisi çıktı Adam zayıf mayıf, uğraştı bunu açmak için, mümkün değil açılmadı, utandı. İlk önce açacağım sandı da ortaya çıktı. Ama olmadı, utandı, kenara çekildi. Sonra daha başka bir babayiğit, “Çekil kenara.”, o geldi, pos bıyıklı filan. O da uğraştı, o çelimsiz adamın elini o da açamadı. Sonra daha babayiğidi geldi, olmadı.

“Rüya bu ya başladı tarihin sayfalarından büyük pehlivanlar gelmeye: Koca Yusuf cübbesiyle, kuşağı ile geldi. Bu adam elini açmaya çalıştı, açamadı, mahcup ayrıldı. Çolak Molla geldi (sayıyor artık gelenleri). Sonra Yunanlıların Herkül’ü geldi, o da açamadı diyor. Arapların Amr İbn Malik’leri geldi, o da açamadı.” falan diyor, anlatıyor.

Hocam kim bu çelimsiz, pehlivanların elini açamadığı adam?

“Cimri müslüman zengin” diyor. Var, versene! Verip de sevap kazansana! Hayır, Allah nasip etmiyor, elini kimse açamıyor. Mümkün değil.

Sonra hubb-u câh. Câh demek makam demek. Hubb-u makam, makam sevgisi. “Hah şöyle! Madem zengin oldum, herkes benim kadrimi, kıymetimi bilsin. Şöyle bir mevkiye geçsem, bir yerde bir belediye reisi olsam, bir şey olsam filan da bir amir olsam, o güzel koltuğa bir kurulsam.” falan. Makam sevgisi. Onu da veriyor Allah.

Bu sefer hubb-u riyâset; başkan olmak sevgisi. Ufak tefek şeylere ziyafet riyaset etmek yetmiyor, kocaman, herkesin kendisine tâbi olmasını istiyor. Hani padişahın birisi şöyle cihan haritasına bir bakmış: “İki padişah için az.” demiş. Koca dünyaya bakmış, azımsamış. “Bir tanesine ancak yeter.” demiş.

İşte bunlar nefsin çeşit çeşit hastalıkları ve bizim zamane Müslümanlığı dediğimiz, konuşmamızın başında anlattığımız acayip garaip Müslümanlığın kaynağı.

Benim konferansımın başlığını duymuş olan kimse diyecek ki; Hoca gelecek buraya, diyecek ki; “Kur’ân-ı Kerîm’e tâbi olun, hadîs-i şerîfe tâbi olun, bunlar dinimizin ana kaynaklarıdır, asıl kaynaklarımıza dönelim.” Onu herkes söylüyor. Bin kere duydunuz onu. Cümle cihan halkı duydu. Yetmiyor duymak. Duymak yetmiyor. Bu nefsin bu direk gibi kalınlığı varken bu sözler insanlara tesir etmiyor.

İnsanların nefsinin terbiye edilmesi lazım. İnsanların nefsinin hizaya gelmesi lazım. İnsanların nefsinin ayıplarının ayıklanması lazım. İnsanların nefsinin yıkanması lazım, nefsini tezkiye edilmesi lazım, kalbinin tasfiye edilmesi lazım, ahlâkının süzülmesi lazım, kötülerinin atılması lazım, iyilerinin alınması lazım... Ve bunun için de bir nefis terbiyesi, nefsin eğitimi lazım. O nefsin eğitimi olmadığı zaman adam, kişi paşa oluyor ama adam olmuyor.

Hani adamın birisi küçük bir çocuğa - haylaz, edepsiz- bakarmış. “Sen adam olmazsın, sen adam olmazsın.” dermiş. Meşhur hikayedir. Çocuk gitmiş, terk-i diyâr etmiş,

büyük şehirlerde okumuş, yetişmiş, yükselmiş, paşa olmuş, vezir olmuş. Aklına gelmiş: “Ya benim babam bana ‘adam olmazsın’ dedi. Çağirtayım şunu da görsün benim ne olduğumu!” diye bir müfreze göndermiş.

Atlılar adamın köyüne gitmişler. Pür silah bir atlı müfreze geldi filanca efendi nerede diye yakalamışlar, ne bilsinler, yaka paça... “Ya dur, ne oluyor?” “Vezir hazretleri seni istedi.” deyince, “Acaba kellemi mi kesecek ipte mi sallandıracak...”, yol boyunca korka korka gelmiş. Konağa girmiş, vezirin karşısına çıkartmışlar; bakmış kendi oğlu. Şöyle bir derin nefes almış. Can korkusu gitmiş.

“Baba bak sen bana küçüklüğümde söyledin ‘oğlum adam olmazsın, oğlum adam olmazsın’ diye. Bak işte paşa oldum, vezir oldum!” demiş. “Evladım, ben sana paşa, vezir olmazsın demedim ki ‘adam olmazsın’ dedim. Adam olsaydın, benim ayağıma gelirdin, elimi öperdin, beni böyle askerlerle yaka paça getirtmezdin.” demiş.

Bu bir üslup meselesidir, bir fazilet meselesidir, bir zarafet meselesidir, kibarlık

meselesidir, incelik meselesidir, herkes onu beceremez, başaramaz Onun için paşa olmuştur, vezir olmuştur ama adam olmamıştır. Hâkim olmuştur ama adaletin 'a'sını öğrenememiştir; işi zulümdür. Sen hani adaleti temsil edecektin, haklıyı haksızdan ayıracaktın, mazluma hakkını verecektin? Sen kendin zulmediyorsun!

Neden?

Nefsi terbiye edilmemiş olduğundan. İslâm alemi uzun bir zamandan beri nefsi terbiye edilmemiş insanlardan çekiyor, *illallah* diyor.

Bu çilelerimiz inşallah son çileler olsun. Bu çileler artık sona ermiş, gelmiş olsun. İnsanımızı sahabe Müslümanlığı seviyesine getirmek için sahâbe-i kirâm gibi nefislerini terbiye ederek, kendilerine Kur'an'ı, Resûllah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in ahlâkını kazandırarak, nefsinin hevasına karşı dirençli, nefsini aklının, kalbinin, gönlünün, şeriatin emrine mutî hâle getirebilmiş bir şekilde yetiştirmeyi, nefislerimizi, kendilerimizi yetiştirmeyi, nasip eylesin. Yetişmiş, kaliteli insanlarla İslâm'ın çilelerinin mâkûs

durumlarının hayra dönmesini ve müslümanların hem dünyada hem âhirette mesut ve bahtiyar olmalarına sebep olacak çalışmalar yapmalarını nasip eylesin.

es-Selâmu aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtuhu...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

17 Rebîü'l-Evvel 1410 / 18.10.1989

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

